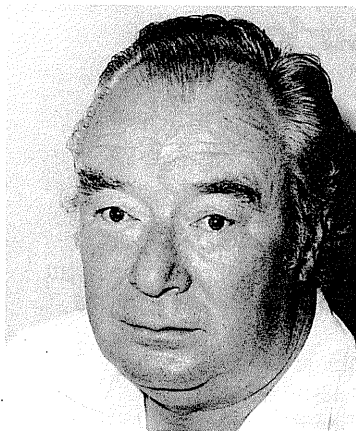

In memoriam

Za profesorem MUDr. Ferdinandem Přecechtělem, DrSc.

Bývalý přednosta Mikrobiologického ústavu Lékařské fakulty Masarykovy univerzity a Fakultní nemocnice U Sv. Anny v Brně prof. MUDr. Ferdinand Přecechtěl, DrSc., se narodil 3. 9. 1926 v Ostravě v rodině strojního zámečnicka. Po maturitě pracoval rok jako laborant u doc. Škovránka na ostravské transfúzní stanici a tam se poprvé setkal s mikrobiologickou problematikou. Jako student na brněnské lékařské fakultě se stal v r. 1951 demonstrátorem, v říjnu 1952 pomocnou vědeckou silou a 1. 1. následujícího roku zastupujícím asistentem Mikrobiologického ústavu prof. Tomáška. Po promoci 8. 3. 1955 byl jmenován odborným asistentem. V r. 1963 obhájil kandidátskou práci týkající se laboratorního průkazu stafylokokových infekcí. Habilitoval se v roce 1970 na tématu stafylokokových toxinů. Dne 1. 3. 1971 byl jmenován vedoucím Ústavu mikrobiologie a imunologie lékařské fakulty a přednostou mikrobiologického oddělení fakultní nemocnice. V r. 1973 absolvoval stáž na Statens Seruminstitut v Kodani. V r. 1982 obhájil doktorskou disertační práci a následujícího roku byl jmenován profesorem lékařské mikrobiologie. V r. 1990 odešel do důchodu.

Prof. Přecechtěl je znám především jako autor řady učebních textů z lékařské mikrobiologie. V r. 1964 samostatně zpracoval Lékařskou mikrobiologii pro studující stomatologie. Ve všech dalších vydáních brněnských učebních textů se podílel zejména na kapitolách ze speciální bakteriologie. V roce 1975 spolupracoval s doc. Johnem na celostátních skriptech pro studující stomatologie. Pod jeho redakcí se nám v Brně r. 1978 podařilo soustředit všechny díly skript z lékařské mikrobiologie do jediné příručky nazvané prostě Lékařská mikrobiologie. Na světě se tak ocitlo první vydání později v celé republice známých a oblíbených Přecechtělových skript, stále opravovaných a dotiskovaných, která se oficiálně užívala i v Hradci Králové a v Olomouci a která si kupovali medicí z celého tehdejšího Českoslo-

venska. Poslední přepracované vydání těchto skript vyšlo v r. 1995.

Jak vyplývá ze zažloutlých kopií starých posudků, na prof. Přecechtělovi oceňovali nadřizení, totiž prof. Tomášek a doc. Jandásek, především jeho pracovitost, pedagogický talent a rozsáhlé praktické znalosti oboru. Cenil si ho i prof. Martinec z přírodovědecké fakulty. Já jsem ho poznal ještě jako student před 45 lety. V zimním semestru školního roku 1961/62 se nás na Mikrobiologickém ústavu sešlo asi osm zájemců o tzv. studentskou vědeckou činnost. Asistent Jandásek, předpokládaný nástupce prof. Tomáška, dostal nápad jednou týdně pro nás pořádat mimořádné semináře o novinkách v lékařské mikrobiologii. Jeden z prvních seminářů vedl as. Přecechtěl. Využil své němčiny a francouzštiny, citoval cizí literaturu a já si řekl: Ten Přecechtěl je tu na stafylokoky. Byla to pravda, ale ne celá. Další semestr jsem pomáhal připravovat praktická cvičení. A salmonela ne a ne růst na Wilsonově-Blairově půdě v typických černých koloniích obklopených zrcadlovým leskem. Nachomýtl se k tomu as. Přecechtěl a poradil: „Laboratorní kmen salmonely ti jen tak na Wilsonovi nikdy špihl neudělá, musíš ho rozmíchat v trošce šajsu z rektály.“ Měl pravdu a já si řekl: Tak Přecechtěl je tu přes celou bakteriologii. Zase chyba. Za čas, kdy už ze mne Jandásek začal vychovávat virologa, ozval se kolega Rosta Velecký z bratrského ústavu epidemiologie a chtěl stanovit toxicitu Persterilu na tkáňové kultuře. Nešlo to a nešlo. Až se v la-

boratoři zastavil Přecechtěl a doporučil, abych z tkáňové kultury řádně opral zbytek séra z růstového média. Tehdy jsem si řekl s konečnou platností: Přecechtěl se vyzná v celé mikrobiologii.

Mohu pokračovat? Tak naposledy. Po letech jsem jako čerstvý vedoucí serologické laboratoře špatně naplánoval dodávky streptolysinu O – místo kýženého počtu balení přišel jen tentýž počet ampulek, zkrátka streptolysinu bylo desetkrát méně. V oné době státně řízeného hospodářství nebylo možno přinutit výrobce, aby dodal víc, než se naplánovalo. Rozhodl jsem se tedy vyrobit si streptolysin sám. Nechal jsem navařit pár litrů bujonu, naočkoval produkčním kmenem streptokoka, ale titer streptolysinu byl pranepatrný. Tak znovu. Zase nic. Vyzkoušely se všechny bujonové základy, co na ústavu byly – od renomovaných firem Difco, Oxoid, Merck –, ale výsledný produkt byl stále nepoužitelný. Musel přijít doc. Přecechtěl a navrhnout uvařit bujon přímo z telecího masa. Streptolysin z tohoto bujonu měl mnohatisícový titer a osolené zbytky

telecího požitě proti všem předpisům na varné pūd mi chutnaly jako vrcholná lahůdka.

Začala normalizace. Doc. Přecechtěl byl jmenován vedoucím ústavu. Pamatuji si na jednu cestu s kolegy Burgetovou do Prahy. Litovali jsme doc. Jandáska, že byl přinucen odejít z fakulty na krajskou hygienu, ale shodli jsme se, že po organizační stránce by ho mohl Přecechtěl předčít. Jenže docent a později profesor Přecechtěl se stal proděkanem fakulty. Ač trávil celé soboty a neděle na ústavu, na mikroby a mikrobiologii se mu začalo nedostávat času. Naštěstí nám jako dobrý organizátor včas rozdělil úkoly, takže fakultní i zdravotnický mikrobiologický ústav mohly celkem bez problémů fungovat dál. Přiznám se, že před léty jsem nechápal, proč šéf tráví soboty a neděle na ústavu. Teď tomu rozumím. A lituji, že víkend má jen 48 hodin.

V důchodu to profesor Přecechtěl neměl snadné. Zdravotní potíže mu stále více znemožňovaly běžný pohyb. Po dlouhé nemoci se jeho životní pouť uzavřela 21. května 2006.

M. VOTAVA

Za Zdeňkou Dvořákovou

Dne 30. května 2006 zemřela v Brně ve věku sedmdesáti osmi let Zdeňka Dvořáková (nar. 6. února 1928 v Olomouci),

kteřá v letech 1984 - 1998 působila v redakci našeho časopisu jako tajemnice. Před příchodem do redakce revue Universitas byla téměř čtvrt století sekretářkou katedry českého jazyka a literatury na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity. Její kolegové i nadřízení na ni vzpomínají jako na obětavou pracovníci, která byla vždy v dobré náladě a kdykoli byla ochotna vyhovět prosbě o pomoc. Díky své svědomitosti a dobré paměti mnohokrát zabránila administrativním opomenutím nebo chybám v rukopisu. Šlo-li o věc, kterou pokládala za důležitou, neohlížela se na pracovní dobu a nepustila psací stůl, dokud úkol nebyl splněn... Stejně svědomitá byla Zdena Dvořáková (v občanské legitimaci měla zapsáno křestní jméno Zdeňka, ale všichni jsme ji znali jako Zdenu) i jako matka dvou dnes už dávno do-

spělých dětí. V mládí byla také sportovně činná, hrávala závodně stolní tenis a cvičila v Sokole.

Převážnou část své profesní dráhy strávila Zdena Dvořáková ještě v „předpočítačové“ době, kdy úřední dopisy i rukopisy, které šly do tisku, musely být přepisovány na psacím stroji. Ve druhé polovině šedesátých let, kdy bohemisté z Pedagogické fakulty připravovali slovníkovou příručku Česká literatura 1918 - 1945, přepsala Zdena Dvořáková na stroji celý rukopis knížky, a to po pracovní době. Hesla, která se připravovala, musela psát dokonce několikrát. Kniha o 515 stránkách byla vytištěna a svázána, ale po nástupu normalizace ji nakladatelství Československý spisovatel nesmělo vydat a všech 20 000 výtisků (kromě pár desítek, které se různými způsoby podařilo zachránit) bylo dáno do stoupy. Jmenovitě je Zdena Dvořáková uvedena v Opelíkově vydání Skácelových prozaických textů Třináctý černý kůň (1993). Jiří Opelík totiž v Ediční poznámce zaznamenal vydání samizdatovou bibliofilii Deset malých recenzí, vydanou v roce 1975 k padesátinám výtvarného kritika Igora Zhoře, kterou Z. Dvořáková vzorně přepsala na ruční papír.

J. R.